

6.6. Seirbhísí don Aos Óg agus Aoisghrúpaí eile

Tá na seirbhísí agus na tacaíochtaí teanga atá ar fáil don Aos Óg in aon cheantar Gaeltachta thar a bheith tábhachtach. Mura bhfuil an struchtúr agus an deis ann don aos óg chun bualadh le chéile go sóisialta trí Ghaelainn lasmuigh don scoil, ní bheidh a dteanga shóisialta ag forbairt, ní bheidh timpeallacht shóisialta Gaelainne ar fáil dóibh agus is féidir a bheith cinnte gur i mBéarla ar fad a bheidh an sóisialú ag tarlú. Mura bhfuil aon taithí shóisialta á fáil ag an óige trí Ghaelainn, is é an Béarla an teanga caidrimh a bheidh in uachtar agus is é an Béarla an teanga pobail a bheidh in uachtar don gcéad ghlúin eile.

Tá an bhearna sa réimse tacaíochta seo aitheanta i gCorca Dhuibhne le fada an lá ag na heagraíochtaí teanga agus ag na scoileanna. Míníonn foireann na scoileanna cé chomh deacair agus atá sé orthu an Ghaelainn a chur chun cinn ar scoil nuair nach bhfuil tacaíochtaí sóisialta láidir a dhóthain ar fáil lasmuigh den scoil chun tacú leo.

Tá sé riachtanach go mbeadh tacaíochtaí teanga ar fáil trasna na haoisghrúpaí eile chomh maith, go mbeadh an gréasán sóisialta d'úsáid agus do shaibhriú na Gaelainne á láidriú do gach aoisghrúpa sa phobal agus go ndéanfaí soláthar maith do sheirbhísí d'aoisigh an phobail trí Ghaelainn leis.

Tá na bearta don óige sa rannóg seo sonraithe thíos ó 6.6.1 go dtí 6.6.3. Eascraíonn siad ó chruinnithe le Muintearas, le Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí agus ó mholtaí a tháinig ó scoileanna maidir le tacaíocht don óige sa phobal. Ní chuirfear na bearta seo i bhfeidhm gan struchtúr maoinithe nua chun oifigeach Óige a cheapadh agus gan buiséad leordhóthanach a bheith ar fáil chun bearta na réimse seo a chur chun cinn.

Déileálann bearta 6.6.4 agus 6.6.5 le forbairtí go bhféadfaí a chur chun cinn d'aoisigh an phobail, dá gceapfaí an Comhordaitheoir Teaghlaigh/larscoile ar cuireadh síos air i rannóg 6.3 agus dá mbeadh maoiniú substaintiúil ar fáil.

Beart 6.6.1: Struchtúr nua Comhtháite don Óige/ Oifigeach Óige á fhostú don LPT

Réimsí	C	Critéir Pleanála Teanga	2,3,8,10,11,12
Eolas Breise	<p>Struchtúr nua comhtháite don Óige a fhorbairt – Oifigeach Óige le fostú</p> <p>Fostófar Oifigeach Óige do Chorca Dhuibhne mar chuid d'fheidhmiú an phlean teanga chun clár cuimsitheach Gaelainne a fhorbairt d'óige na leithinse. Oibreofar go dlúth leis na coistí/comharchumainn eile sa LPT le cinntiú go bhfuil soláthar á dhéanamh do sheirbhísí óige ina gceantar féin (m.sh. Lios Póil, An Clochán, An Fheothanach, An Daingean)</p> <p>Bunófar Clubanna Óige nua trí Ghaelainn - ceann do leanaí 7-11 bliana, ceann do leanaí 12-14 bliana agus ceann do leanaí 15-18 bliana.</p> <p>Eagrófar imeachtaí eile nasctha leis na clubanna óige m.sh. dioscónna, tráthanna na gceist, comórtais/féilte idir clubanna spóirt & caitheamh aimsire, ócáidí ceoil agus ealaíne.</p> <p>Déanfar nasc le Clubanna Óige i gceantair Ghaeltachta eile, agus cuirfear aithne ar dhéagóirí ó cheantair eile trí Ghaelainn.</p> <p>Cuirfear béim ar chúrsaí teicneolaíochta/cumarsáide trí Ghaelainn agus eagrófar ampaí/cúrsaí cumarsáide agus teicneolaíochta trí Ghaelainn do dhéagóirí.</p> <p>Forbrófar cúrsaí traenála/ oiliúna/ agus ceannaireachta do thuismitheoirí agus daoine eile ón bpobal chun tacú leis an obair óige sa dúthaigh.</p>		
Aidhm:	Struchtúr ceart don Óige a fhorbairt trí Ghaelainn, deiseanna sóisialaithe trí Ghaelainn a chur ar fáil d'Óige Chorca Dhuibhne		
Príomhúinéir an bhirt:	Oifigeach Óige an Aonaid Pleanála Teanga i gcomhar le Muintearas agus Bord Oideachais & Oiliúna Chiarraí		
Páirtithe leasmhara/ról:	Na scoileanna (tacaíocht), an óige (rannpháirtíocht), óige i gceantair eile (rannpháirtíocht), na thuismitheoirí (tacaíocht agus rannpháirtíocht)		

Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1	
	Feidhmiú	Bliain 2-7	
Costas measta in aghaidh na bliana	POST 4 + Buiséad	Costas measta iomlán	
Foinsí maoinithe	Roinn na Leanaí (Gnóthaí Óige), Roinn na Gaeltachta (An Phleanáil Teanga)		
Dúshlán an bhirt	Comhtháiteacht cheart idir na heagraíochtaí ar fad agus maoiniú a aimsiú		
Réiteach an dúshláin	Comhtháiteacht a chothú trí mhórán réamhoibre le chéile agus tábhacht an bhirt a shoiléiriú do na ranna stáit cuí		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	Oibreofar i gcomhar le Muintearas/BOOC agus Oifigeach Óige an Aonaid Pleanála Teanga comhtháiteacht a chothú agus oibriú go dlúth leis na heagrais eile chun an beart seo a chur i gcrích.		

Beart 6.6.2: Compántas Drámaíochta & Ceoil don Óige a bhunú as Gaelainn

Réimsí	C	Critéir Pleanála Teanga	2,10,11,12
Eolas Breise	<p>Compántas Drámaíochta & Ceoil don Óige</p> <p>Bunófar meitheal oibre idir na feidhmeannaigh pleanála teanga agus Aisteoirí Bhréanainn chun compántas drámaíochta/ceoil don óige a bhunú. Fostófar saineolaí drámaíochta/ceoil chun clár drámaíochta/ceoil a leagan amach agus reáchtálfar ceardlanna drámaíochta/ceoil/rince seachtainiúla d’óige na dúthaí – ceardlanna do leanaí bunscoile agus iarbhunscoile. Bronnfar sparántacht scríbhneoireachta ar scríbhneoirí áitiúla uair sa bhliain chun dráma nua do leanaí a scríobh i gcanúint Chorca Dhuibhne nó chun dráma a aistriú ón mBéarla.</p> <p>Léireofar dráma/seó amháin in aghaidh na bliana i gcomhar le hAisteoirí Bhréanainn agus glacfar páirt in imeachtaí drámaíochta náisiúnta Gaeilge agus Gaeltachta</p>		
Aidhm:	Drámaíocht Ghaelainne a chur chun cinn sa dúthaigh ar mhaithe le saibhriú agus sóisialú teanga na hÓige.		
Príomhúinéir an bhirt:	Foireann an Aonaid Pleanála Teanga/ Foireann Tús Maith i gcomhar le hAisteoirí Bhréanainn		
Páirtithe leasmhara/ról:	Ealaíon na Gaeltachta (tacaíocht), Siamsa Tíre (tacaíocht), na bunscoileanna (tacaíocht), na hiarbhunscoileanna (tacaíocht), an óige (rannpháirtíocht)		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1	
	Feidhmiú	Bliain 2-7	
Costas measta in aghaidh na bliana	Buiséad Post 3/4/5	Costas measta Iomlán	
Foinsí maoinithe	Roinn na Gaeltachta (An Phleanáil Teanga), Ealaíon na Gaeltachta		
Dúshlán an bhirt	Easpa maoinithe		
Réiteach an dúshláin	Ríthábhacht an bhirt seo a shoiléiriú do na ranna stáit éagsúla		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i	Déanfaidh foireann pleanála teanga APTCT monatóireacht ar éifeacht an bhirt seo trí aiseolas a bhailiú ó Aisteoirí Bhréanainn		

bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	agus ó na rannpháirtithe óga.
--	-------------------------------

Beart 6.6.3 Seomra caidrimh Gaelainne & gréasán/fóram idirlín Gaelainne a bhunú do dhéagóirí na dúthaí

Réimsí	C	Critéir Pleanála Teanga	2,10,11,12
Eolas Breise	Seomra caidrimh agus Gréasán/Fóram Idirlín trí Ghaelainn a fhorbairt do dhéagóirí		
Aidhm:	Áit a chur ar fáil do dhéagóirí chun bualadh le chéile trí Ghaelainn ar bhonn rialta agus fóram teagmhála trí Ghaelainn a chruthú ar ghréasán idirlín na pleanála teanga chun iad a choimeád i dteagmháil lena chéile trí Ghaelainn.		
Príomhúinéir an bhirt:	Oifigeach Óige an Aonaid Pleanála Teanga i gcomhar le Muintearas/BOOC.		
Páirtithe leasmhara/ról:	Tuismitheoirí/Oibrithe deonacha (tacaíocht) an Óige (rannpháirtithe), Údarás na Gaeltachta (tacaíocht), Roinn na Gaeltachta (tacaíocht)		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1	
	Feidhmiú	Bliain 2-7	
Costas measta in aghaidh na bliana	POST 4 + Buiséad	Costas measta Iomlán	
Foinsí maoinithe	Roinn na Gaeltachta (An Phleanáil Teanga), Údarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge		
Dúshlán an bhirt	Foirgneamh a fháil a bheadh oiriúnach, tuismitheoirí a fháil chun é a stiúradh, rannpháirtithe/óige a spreagadh chun na seirbhísí seo a úsáid.		
Réiteach an dúshláin	Foirgneamh tarraingteach a aimsiú ar cíós ar phraghas réasúnta chun tacú leis an bpleanáil teanga, tuismitheoirí a spreagadh trí thábhacht an bhirt a shoiléiriú, na seirbhísí a dhéanamh an-tarraingteach do dhéagóirí		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i	Beidh dualgas ar an Oifigeach Óige an beart seo a chur i bhfeidhm agus a éifeacht a mheas trí aiseolas a fháil ó na		

bhfeidhm agus Rathúlacht an bhirt	déagóirí. Cuirfear tuairisc ar fáil do Stiúrthóir an Aonaid Pleanála Teanga .
--	---

Aosaigh an Phobail

Beart 6.6.4: Forbairt ar sheirbhísí d'Aosaigh an Limistéar Pleanála Teanga

Réimsí	C	Critéir Pleanála Teanga	2,3,10,12
Eolas Breise	<p>Forbairt ar sheirbhísí d'Aosaigh an phobail sa LPT</p> <p>Cinnteo far go dtiocfaidh forbairt ar na seirbhísí atá á gcur ar fáil d'aosaigh an phobail trí Ghaelainn ar fud an LPT. Leathnófar ar an gclár imeachtaí sóisialta a chuirtear ar fáil dóibh in ionaid/áiteanna éagsúla – m.sh. san Ionad Tacaíochta Teaghlaigh i mBaile an Fheirtéaraigh, in Ionad Caitliona i gCeann Trá, agus cuirfear tús le seirbhísí nua i Lios Póil, ar an bhFeothanaigh agus sa Chlochán. Oibreofar i gcomhar leis na coistí pobail/comharchumann sna ceantair éagsúla chun na seirbhísí seo a fhorbairt.</p> <p>Comhoibreofar leis an FSS chun réimsí seirbhísí níos leithne a thairiscint d'aosaigh an phobail trí Ghaelainn, m.sh. dochtúir na gcos, clinic le dochtúirí, ar bhonn rialta sna hionaid éagsúla.</p>		
Aidhm:	Cur leis na seirbhísí trí Ghaelainn atá ar fáil d'aosaigh an phobail sa cheantar		
Príomhúinéir an bhirt:	Aonad Pleanála Teanga Chiarraí Thiar (CFCD): Comhordaitheoir Teaghlaigh/larscoile an ITT		
Páirtithe leasmhara/ról:	Feidhmeannacht na Seirbhísí Sláinte (tacaíocht), Udarás na Gaeltachta (tacaíocht scéimeanna), Comharchumann Forbartha Chorca Dhuibhne (tacaíocht ó scéimeanna), Coiste Forbartha Cheann Trá, Coiste Lios Póil, Comharchumann an Leith Triúigh		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1	
	Feidhmiú	Bliain 2-7	

Costas measta in aghaidh na bliana	Post 2 + Buiséad	Costas measta Iomlán	
Foinsí maoinithe	Roinn na Gaeltachta (An Phleanáil Teanga), FSS		
Dúshlán an bhirt	Daoine oiriúnacha ar scéimeanna chun tacú leis na seirbhísí, easpa foirne le Gaelainn ag an FSS		
Réiteach an dúshláin	Na daoine le Gaelainn ar na scéimeanna a mhealladh i dtreo na hoibre seo, ranganna Gaelainne spriocdhírthe a chur ar fáil d'fheidhmeannaigh an FSS		
Monatóireacht ar éifeacht, cur i bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	Beidh foireann an Aonaid Pleanála Teanga (Comhordaitheoir Teaghlaigh/larscoile) freagrach as cur i bhfeidhm an bhirt seo agus baileofar aiseolas maidir le héifeacht na hoibre ó na haosaigh a úsáidfidh na seirbhísí. Cuirfear tuairisc ar fáil do Stiúrthóir an Aonaid Pleanála Teanga .		

Beart 6.6.5: Seirbhísí Baile d'Aosaigh an Phobail a fhorbairt

Réimsí	C	Critéir Pleanála Teanga	2,3,10,12
Eolas Breise	<p>Struchtúr Seirbhísí Baile d'Aosaigh an Phobail a fhorbairt i gCorca Dhuibhne</p> <p>Comhoibreofar leis na pobail sna mórcheantair Ghaeltachta eile (comhoibriú le Comharchumann Sailearna agus Comharchumann Ghaoth Dobhair) in iarracht maoiniú ceart a fháil ón stát chun Ionad agus Seirbhísí buana Aosaigh – Ionad Lae a bheadh ag feidhmiú trí Ghaelainn - a bhunú i gCorca Dhuibhne.</p> <p>Dhéanfadh an t-ionad seo cúram d'aosaigh an phobail trí réimse leathan seirbhísí agus cúram baile a sholáthar dóibh – béilte ar rothaí, cúram baile, ionad aclaíochta, feirm churadóireachta, cúrsaí oideachais fad saoil srl. Mar chuid den struchtúr seo, d'fhéadfaí tithíocht d'aosaigh a chur ar fáil chomh maith.</p> <p>Thabharfadh an struchtúr tacaíochta seo seans d'aosaigh an phobail fanacht ag baile ina dtithe féin, i measc a bpobail Ghaeltachta féin, gan brú a bheith orthu dul go Tithe Altranais nó go dtí na hospidéil ar bhonn rialta.</p>		
Aidhm:	Aosaigh Chorca Dhuibhne a choimeád ag baile ina dtithe/pobal Gaeltachta féin agus cúram a chur ar fáil dóibh trí mhórán seirbhíse a sholáthar dóibh ina dtithe féin agus iad ag dul san aos.		
Príomhúinéir an bhirt:	Comharchumann Forbartha Chorca Dhuibhne i gcomhar le comharchumann Ghaeltachta eile		
Páirtithe leasmhara/ról:	Feidhmeannacht na Seirbhísí Sláinte (tacaíocht), Údarás na Gaeltachta (tacaíocht), aosaigh an phobail (rannpháirtíocht)		
Saolré	Pleanáil agus ullmhúchán	Bliain 1,2	
	Feidhmiú	Bliain 3-7	
Costas measta in aghaidh na bliana		Costas measta iomlán	
Foinsí maoinithe	An Roinn Sláinte, Údarás na Gaeltachta, An Stát		
Dúshlán an bhirt	Easpa maoinithe ón státchóras		

Réiteach an dúshláin	An tsábháil airgid, a bheadh i gceist ar deireadh don stát dá gcruthófaí struchtúr mar seo agus dá dtabharfaí aire d'aoisigh an phobail ag baile, a mhíniú don státchóras.
Monatóireacht ar éifeacht, cur i bhfeidhm agus rathúlacht an bhirt	Beidh Comharchumann Forbartha Chorca Dhuibhne agus Údarás na Gaeltachta i dteannta a chéile freagrach as éifeacht an bhirt seo a mheas trí aiseolas a fháil ó aoisigh an phobail.